

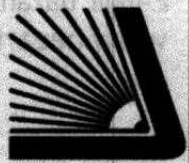
۲۹۵۱۵۵۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بیت سطرین

آثار و احکام فقهی رد مظالم

در فقه امامیه

معصومه امین پور

انتشارات نظری

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور	آثار و احکام فقهی رد مظالم در فقه امامیه / معصومه امین پور.
مشخصات نشر	تهران : انتشارات نظری، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	۱۲۸ص
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۰۹-۴۲۰-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
موضوع	رد مظالم
رده بندی کنگره	۳/۲۵۰BP
رده بندی دیویی	۶۳۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۹۷۷۷۰۰

نام کتاب : آثار و احکام فقهی رد مظالم در فقه امامیه

نام نویسنده: معصومه امین پور

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۰

شمارگان : ۳۰۰

www.ketab.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر و مالکیت مادی این کتاب، مخصوص و محفوظ ناشر است .

دفتر مرکزی : تهران، خیابان ولی عصر (عج) ، خیابان سید جمال الدین اسدآبادی (یوسف آباد) ،

نبش خیابان فتحی شقاقی ، جنب بانک سپه پلاک ۳۲ ، طبقه ۲ ، واحد ۱۷

E-mail: nazaribook@yahoo.com

www.nazaribook.ir

انتشارات نظری

تلفن : ۸۸۱۰۲۷۷۵

همراه : ۰۹۱۹۰۱۲۹۴۵۵

قیمت : ۳۸۰۰۰۰۰ ریال

چکیده

یکی از مباحث موجود در فقه اسلامی، حق الناس است و یکی از مصادیق حق الناس در اسلام، مظالم می‌باشد. مظالم شامل حقوقی است که انسان به ناحق یا از روی ظلم از شخص دیگری به ذمه خود آورده باشد. رد مظالم که در جهت ادای حق الناس و به معنای بازگرداندن آن حقوق به صاحبش است از موضوعات قابل توجه در فقه اسلامی به ویژه فقه امامیه است. بنابراین تحقیق حاضر با هدف تبیین احکام دینی و با روش کتابخانه‌ای احکام رد مظالم و آثار آن در فقه امامیه را مورد بررسی قرار می‌دهد.

آنچه از تحقیق حاضر برداشت می‌شود آن است که از منظر اسلام احترام به حقوق دیگران و اداء آن تا آنجا حایز اهمیت است که در تراحم حق و تکلیف، حق را اهم معرفی کرده و مقدم می‌شمارد. پرداخت مظالم و اداء حق به عنوان فعلی واجب و در واقع آخرین راه برای نجات از حقوق الناس معرفی شده و انسان را از تضییع این حقوق بر حذر داشته است، تا جایی که اگر حق الناس به ذمه انسان باشد و مغفول واقع شود و ذی حق از دنیا برود، مطابق با احکام اسلامی این موضوع سبب برطرف شدن حق نخواهد شد و همچنان بر ذمه او باقی می‌باشد تا آن را ادا کند، حتی اگر خودش از دنیا برود این حقوق همچنان در اموالش باقی است و باید وارثین آن را ادا کنند.

واژگان کلیدی: مظالم، رد مظالم، فقه امامیه، حق الناس، احکام، آثار.

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۰	فصل اول: مباحث مقدماتی
۱۱	الف. کلیات تحقیق
۱۱	تبیین موضوع
۱۱	ضرورت موضوع
۱۲	پیشینه موضوع
۱۴	سؤالات تحقیق
۱۴	پیش فرضهای پژوهش
۱۴	فرضیات
۱۵	مفاهیم و متغیرهای پژوهش
۱۶	ب. مبانی رد مظالم
۱۶	مفهوم شناسی
۱۶	مفهوم حق
۱۶	تعریف لغوی
۱۶	تعریف اصطلاحی
۱۸	انواع حق
۱۸	اقسام حقالناس
۲۰	مفهوم مظالم
۲۰	تعریف لغوی
۲۰	تعریف اصطلاحی
۲۲	انواع مظالم

۲۴	مال مجهول المالك و ارتباطش با مظالم
۲۵	مفهوم رد مظالم
۲۶	تاریخچه رد مظالم در اسلام
۳۱	فصل دوم: احکام پرداخت و مصرف رد مظالم
۳۲	الف. احکام پرداخت مظالم
۳۲	وجوب رد مظالم
۳۲	ادله وجوب رد مظالم
۳۳	کتاب (قرآن)
۳۴	سنت (روایات)
۳۶	اجماع
۳۷	عقل
۳۸	فوری بودن وجوب رد مظالم
۳۸	شرایط پرداخت مظالم
۳۸	رد مظالم به عنوان صدقه به مستحق
۳۹	لزوم قصد قربت در پرداخت مظالم
۴۱	ادله لزوم قصد قربت در صدقه
۴۴	شرط اقباض در پرداخت مظالم
۴۵	ادله شرط اقباض در صدقه
۴۶	لزوم اذن حاکم در پرداخت مظالم
۴۷	لزوم اذن حاکم به طور مطلق
۴۹	انواع رد مظالم
۴۹	رد ظلم اشخاص حقیقی

- نحوه محاسبه رد مظالم ۵۶
- پیداشدن مالک اصلی مال و ضمان پرداخت کننده ۶۱
- ادله ضمان ۶۴
- قاعده ید ۶۴
- تقاص اموال با عنوان رد مظالم ۶۷
- تقاص دیون فقیر با رد مظالم ۶۷
- تقاص دیون میت از ماترکش با عنوان رد مظالم ۶۹
- تقاص از اموال ظالم و غنی با عنوان رد مظالم ۷۰
- ب. احکام مصرف رد مظالم ۷۱
- مصرف مظالم برای فقرا ۷۱
- اعطاء مظالم به هاشمی ۷۲
- ادله اعطاء صدقه به هاشمی ۷۴
- اعطاء مظالم به واجب النفعه ۷۷
- نوع تصرف فقیر در مظالم ۷۹
- تعلق خمس به رد مظالم ۸۱
- تعلق خمس به رد مظالم قبل از پرداخت ۸۱
- تعلق خمس به رد مظالم بعد از تحویل ۸۲
- ادله قائلین به عدم وجوب خمس ۸۵
- سقوط خمس سبب رد مظالم ۸۶
- تعلق زکات به رد مظالم ۸۸
- حکم وصیت به رد مظالم ۸۹
- کیفیت استخراج مظالم از ترکه میت ۹۰

حفظ حقوق دیگران یکی از نیازهای ضروری در هر جامعه می‌باشد که دین اسلام نیز تأکید فراوانی بر آن دارد. حق‌الناس یکی از اصطلاحات فقهی است که نادیده گرفتن آن موجب عذاب‌های دنیوی و اخروی می‌شود. بر اساس تعالیم اسلامی اگر در حق کسی ظلم جانی، عرضی و مالی روا شده می‌بایست جبران شود تا در قیامت مشکلاتی را برای شخص پدید نیاورد. نادیده گرفتن حقوق دیگران باعث کمرنگ شدن روابط انسانی، افزایش ظلم در اجتماع و ایجاد اختلال و افزایش هرج و مرج در نظام اجتماعی می‌گردد. بنابراین رد مظالم نیز از آن‌جاکه موجب ادای حق الناس و برقراری عدالت در جامعه است، توجه به احکام و آثار آن ضروری به نظر می‌رسد.

رد مظالم از موضوعات فقهی است که پژوهش مستقل و خاص فقهی در مورد آن کمتر به چشم می‌خورد و صرفاً در برخی کتب دست اول فقهی، ذیل احکام مختلف به این موضوع نیز توجه شده است. این موضوع رد مظالم از لحاظ پژوهشی نیز پیشینه غنی نداشته و تحقیقات کمتری بدان اختصاص گرفته است. تحقیق حاضر از آن جهت که به طور خاص به این موضوع توجه دارد، دارای نوآوری است.

این تحقیق مشتمل بر چند فصل است. در فصل اول به مباحث مقدماتی که به دو بخش طرح تحقیق و نیز مباحث مقدماتی اختصاص یافته است، می‌پردازد. در فصل دوم احکام پرداخت و مصرف رد مظالم به طور مجزا مورد بررسی قرار می‌گیرد. سپس در فصل سوم به آثار و نیز مصادیق رد مظالم پرداخته خواهد شد.